

ياقوت و زمرووتى گوردیى

خۆشهويستى و ئەقین

به رگى چوارم

حوسین موحه ممد عهزیز

2712 ك - 2013 ز

سالی (1950) له شارۆچكهی (پینجوجین) له دایكبووه. ههموو قۆناعهكانی خویندنی له شاری (سولهیمانی) تهواوکردوو. سالی (1976) له كۆلیژی كشتوكالی زانكۆی (سولهیمانی)، به پلهی بهرز دهرجوه و له ههمان كۆلیژ به ماموستا دامهزراوه. پاشان، له بهر گههگهی هۆی تایبتهتی، رۆی له دهردهوی وولات كردوو و له (پهكیتی سوڤییت) گیرساوتهوه، تا سالی (1987) دوكتورای له تهرخانی تایبتهتی خۆیدا به پلهی بهرز وهرگرتوو. له سالی (1988) پشهو، ورك پهنابهری رامیاری له (سوید) ژیاوه. ههر له سههرمتای لاویتیهوه، له پیزمکانی (ی.ف.ك) و (پ.د.ك) دا، تیکهلی کاری رامیاری و کوردایهتی بووه. پاشان له سالی (1970) شهوه، له پیزمکانی (كازیک) و (پاسۆك) دا، بهردهوامی به چالاکی رامیاری و خهباتی کوردایهتی خۆی داوه. تا دواچار، له سالی (1981) و تا ئهههرووش، به تهواوی وازی له کاری پارتایهتی هیناوه. نووسهر تا ئیسته، به دهیان گوتاری له رۆژنامه و گۆفارهکانی دهرده و ناوهوهی وولاتدا بلاوکردووتهوه. پتر له پهنجای کۆزی رامیاری و نهتهوهیی له وولاتهکانی (نهرووبا) و (كوردستان) گرتوو، (35) نامیلکه و پهرتووی چاپکردوو و له سالی (2005) پشهو، به پهكجاری گهراوتهوه بۆ (كوردستان) و ئیستهش له زانكۆی (سولهیمانی) ماموستایه.

91. محمدهد شیخ حسین به رزنجیری - ع.ح.ب. هۆنراوه، زه‌رده‌خه‌نه‌ی تاساو، چاپخانه‌ی راپهرین، سوله‌یمنیی، 1980.
92. محمدهدی خان، ناله‌ی دهره‌ون، جزم 1، چاپ 1، چاپخانه‌ی ارشاد، بغداد، 1984.
93. محمدهد صالح دیلان، دیوان، چاپی یه‌که‌م، چاپخانه‌ی سۆمه‌ر، بغداد، 1987.
94. محمدهد صالح نیبراهیمی محمدهدی، ژیناوه‌ری زانایانی کورد له جیهانی نیسلامه‌تی، چاپی یه‌که‌م، چاپخانه‌ی مهارت - تهران، ۱۳۶۴ هـ.
95. د. مکره‌م تاله‌بانی، شیخ ره‌زای تاله‌بانی، ژبانی، په‌روه‌ده‌ی، بیروباوه‌ری و شیعره‌ی، چاپی یه‌که‌م، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده، هه‌ولیر، 2001.
96. مه‌حوی، دیوان، چاپی دووه‌م، چاپخانه‌ی نۆفیتست، بغداد، 1984.
97. مه‌ستوره‌ی کوردستانی، دیوان، چاپ اول 1374 هـ، چاپخانه‌ی هادی تبریز، انتشارات ناجی - بانه کردستان 2770.
98. مه‌وله‌وی، دیوان، چاپ 1، چاپخانه‌ی «النجاح»، 1961. «کتیبه‌فرۆشی سیدیان مه‌باباد»
99. موخلیس، دیوان، چاپخانه‌ی سه‌فوت، سلیمان، 1988.
100. مه‌لای جزیری، دیوان، هه‌ژار شه‌رحی لق کرده‌وه، چاپ 1، سروش، تهران، 1361 هـ.
101. مه‌لا عومه‌ری سالحی ساحیب "کۆلیل"، ناماده‌کردنی سه‌یید عه‌بدوللا سه‌مه‌دی، دوو به‌یته‌کانی، چاپ 1، چاپخانه‌ی چه‌ر تبریز، سه‌قز، سال؟
102. موستی پیتنجوینی، دیوان، چاپی یه‌که‌م، الشرکه‌ العراقیه‌ للطباعه‌ الفنیه‌ المحدوده، بغداد، 1990. «کتیبه‌ی هه‌رزان، سوید»
103. مینه‌ جاف، دیوان، چاپی یه‌که‌م، چاپخانه‌ی الجاحظ، بغداد، 1990.
104. مه‌یهره‌جانی مه‌وله‌وی، کتیبه‌ی ژماره «1» ی گۆفاری «رۆشنیبری نوێ»، چاپ 1، چاپخانه‌ی نه‌له‌زمان، بغداد، 1989.
105. ناری، دیوانی کاکه‌ حه‌مه‌ی مه‌ریوانی، کتیبه‌فرۆشی «سیدیان» مه‌باباد - نێران - نازربایجانی غه‌ریبی
106. نالی، دیوان، انتشارات صلاح الدین ایوبی، چاپ 2، چاپخانه‌ی سپهر، تهران، 1364 هـ.
107. نافع مه‌زه‌هر «شیره‌ه»، چاپ 1، سوید، 1995.
108. نه‌جسه‌دین مه‌لا، «ناری»، هۆنراوه‌کانم، دیوان، چاپی یه‌که‌م، چاپخانه‌ی «دار نه‌لجاهیز»، بغداد، 1969.
109. شیخ نووری شیخ سالح، دیوان، به‌رگ 1 - به‌ش 1، چاپخانه‌ی دار الجاحیز، به‌غداد، 1985.

110. شیخ نووری شیخ صالح، دیوان، بهرگی یه کهم - بهشی دوووم، چاپخانه‌ی الجاحیز، به‌غداد، 1989.
111. هه‌ردوونیل کاکه‌بی، مصطفی نهریمان، شاعیری چه‌وساره‌کان خه‌لیل منه‌ودر، دیوان، چاپی یه کهم، دار نه‌لخوریه، به‌غداد، 1984.
112. هه‌ژار، یز کوردستان، دیوان، چاپی سیتیهم، چاپخانه‌ی جه‌واهیری، تاران، به‌فرانباری 1358 هـ.
113. هیتمن، تاریک و روون، دیوان، چاپی یه کهم، له‌بلاو‌کراو‌دکانی بنکه‌ی پیتشه‌وا، عتیراق، 1974.
114. هیتمن، ناله‌ی جو‌دایی، دیوان، چاپی یه کهم، چاپخانه‌ی «عه‌لاه»، به‌غداد، 1979.
115. هیتمن، پاشه‌روک، چاپی دوووم، چاپخانه‌ی پیروز، له‌بلاو‌کراو‌دکانی سه‌بیدیان، مه‌باباد، خاکه‌لیتوه‌ی 1362 هـ.
116. وه‌فایی، دیوان، انتشارات صلاح الدین ابوبی، اورمیه، 1364 هـ.
117. وه‌لی دتیوانه، دیوان، کۆزکۆده‌ودی رازی، چاپی دوووم، چاپخانه‌ی بابل، به‌غداد، 1979.

سه‌رچاوه‌ی عه‌ره‌بیلی و بیانیی:

118. احمد علی حسن، التصوف جدلیه و انتما،
119. برنامج دنیا، القناه الفضائیه لتلفیزيون ابوظیبی، 04- 05، 07، 2002.
120. الدكتور عایش زیتون، علم حیاة الانسان، الطبعة 1، دار الشرق للنشر و التوزیع، بیروت - لبنان، 1994.
121. الدكتور عزالدین مصطفی رسول، الواقعیه فی الادب الکردی، بیروت، 1966.
122. فریمان جرنفیل، التقویمان الهجری و المیلادی، ترجمه د.حسام محی الدین الالوسی، مطبعه الجمهوریه، الطبعة الثانية، به‌غداد، 1986.
123. ماکسیم کۆزکی، فی الادب و النقد الادبی، یوسف عبد المسیح تروه، توزیع دار به‌غداد، مطبعه الوفا، به‌غداد، تاریخ؟
124. Hans Ahlström, Bra Bucker Låkar Lexikon, 44. Artia, Tjeckoslovakien, 1981, s. 210 - 211

* * *

نامیلکه و پهرتووکه چاپکراوهکانی نووسهر

01. ددرباردی پروژهکهی پهکیتی نیشتمانیی کوردستان، چاپی 1، سوید، 1994.
 02. دوا پروژه، ج. 1، سوید، 1994.
 03. پینج وتاری غه مگین، ج. 1، سوید، 1994.
 04. دیوکراسی، نایدۆلۆژی و جهنگی نیوخۆ، ج. 1، سوید، 1994.
 05. مملاتیی نایدۆلۆژی له کوردستاندا، ج. 1، سوله یانیی، 1993.
 06. پینج کاترمیتر له گهل برایم نهحمه ددا، ج. 1، سوید، 1995.
 07. نامه کی درتیز بۆ نهوشیروان مستهفا، ج. 1، سوید، 1995.
 08. کورد و شۆرش و ههلی میژوویی، ج. 1، سوید، 1996.
 09. فیدرالیزم و دهوله تی فیدرال، ج. 1، سوید، 1996.
 10. بهلنی لیتکۆلینه وه و رهخه نهک شیواندنی راستیی، ج. 1، سوید، 1996.
 11. خولانه وه له بازنه یهکی بۆشدا، ج. 1، سوید، 1997.
 12. رۆلی سیستیمی بنه ماله له بزائی رزگاربخوازی نیشتمانیی کوردستاندا، ج. 1، سوید، 1997.
 13. گپروگرفته سه ره کییه کانی کورد، ج. 1، سوید، 1998.
 14. نۆجه لان نه زمرونیکی نوی و پهندی میژوویی، ج. 1، سوید، 1999.
 15. سه لیه هی زمانه وانیی و گرفته کانی زمانی کوردیی، ج. 1، سوله یانیی، 1999.
- ج. 2، سوله یانیی، 2005.

16. خلتەى بېرىكى ژاراوى، ج. 1، سوله يانېى، 2000.
17. مەسعود مەھمەد و دوو دیدارى دۆستانە، ج. 1، سوله يانېى، 2002.
18. دیدى نەتەودىيى و نانەتەودىيى، ج. 1، سوله يانېى، 2002.
19. پەيمانىكى پەش و پوژتىكى سوور، ج. 1، سوله يانېى، 2003.
20. سنورە قەدەغەکان مەشكىتىن، ج. 1، كوردستان - سوله يانېى، 2003، ج. 2، سوله يانېى، 2004.
21. ياقووت و زىرووتى كوردىيى، بەرگى 1، ج. 1، سوله يانېى، 2003.
22. شەكرە شارەكە، سوله يانېى، ج. 1، سوله يانېى، 2003.
23. خەوت گوتارى قەدەغە كراو، ج. 1، چاپخانەى نەزەر، سوله يانېى، 2004.
24. ياقووت و زىرووتى كوردىيى، بەرگى 2، ج. 1، سوله يانېى، 2004.
25. نېمە بۆ واين؟ ج. 1، چاپخانەى سېما، سوله يانېى، 2005.
26. برايتى درۆزانە، ج. 1، چاپخانەى سېما، سوله يانېى، 2005.
27. كورد و كېشەى كەركوك، ج. 1، چاپخانەى سېما، سوله يانېى، 2005.
28. دۆزەخى ژۆيدەسى، ج. 1، چاپخانەى سېما، سوله يانېى، 2006.
29. هېتىدىن بابەتى زمانەوانىيى و وێژەيى، ج. 1، سوله يانېى، 2006.
30. ياقووت و زىرووتى كوردىيى، بەرگى 3، ج. 1، سوله يانېى، 2007.
31. نووسەرى ساختە، ج. 1، سوله يانېى، 2008.
32. هېتىدىن پەتاي كوردكوژە، ج. 1، سوله يانېى، 2009.
33. بزووتنەودى كۆزان بەردو كوئ؟ ج. 1، سوله يانېى، 2010.
34. دەربارەى كېشەكانى خۆشەويستىيى و ژيانى هاوسەرى، ج. 1، سوله يانېى، 2011.
35. ياقووت و زىرووتى كوردىيى، بەرگى 4، ج. 1، سوله يانېى، 2011.

* * *

بەر شه می داشاتووی نووسەر

1. یاقووت و زمرووتی کوردیی، بەرکی 5.
2. جیۆیۆلێتیکێ کوردستان.
3. بەرکۆلی له خەرمانی بیری نەتەویدی.
4. نایین و نەتەوایەتی.
5. ناکۆکی و ناپاکیی له میژووی کورددا.

هۆنراوه ده‌بێ. وهك خشتی مۆزایك رهنگینبێ. وهك به‌ردی مه‌ر مه‌ر لووسبێ. وهك گۆلی تازه پشكووتوو به‌هار (ته‌ر نوێ، گه‌ش، جوان و بۆنخۆش) بێ. وهك ئاوی خاوینی كانیاوی دامینی چیاوی كوێستانه‌كانی كوردستان (گیانبه‌خش، روون، ره‌وان و سازگار) بێ. وهك سه‌رخه‌وی خۆشی به‌هاران (گیانفرین و هه‌ستبزوین) بێ. وهك مه‌ی (خۆشیه‌ینه‌ر و نه‌شه‌به‌خش) بێ. هۆنراوه ده‌بێ. هینده (ساكار، بێ گریوگۆل و ره‌وان) بێ. خۆینه‌ر بێ هیچ جوړه گه‌رفتی. له واتاكه‌ی بگا. به ئاسانی. به په‌یژه‌ی ئه‌ندیشه و بی‌ری هۆنه‌ردا هه‌لگه‌ری.

گه‌ر هۆنراوه‌یه‌ك، وهك رووی یار گه‌ش نه‌بێ. وهك زه‌رده‌خه‌نه جوان نه‌بێ. وهك ئه‌ستیره نه‌جریوینی. وهك ئاوی كانیی روون نه‌بێ. وهك باوه‌شی ژن گه‌رموگوو نه‌بێ. وهك كامه‌رانیی ئاسووده نه‌بێ. وهك كیژه كورد نازدار نه‌بێ. وهك (كوردستان) جوان نه‌بێ. وهك موزیک خۆراکی گیان نه‌بێ. وهك گۆل شیله‌ی ژیا‌نی هه‌نگ نه‌بێ. وهك زه‌نگوله‌ی ملی كارمامز زرنگه‌ی نه‌یه. وهك بالی په‌پووله نه‌خشین و رهنگین نه‌بێ. وهك سه‌رووشتی جوانی (هه‌ورامان) زیندووو نه‌بێ. وهك نه‌ته‌وه‌ی كورد گیانی خۆراگری تی‌دا نه‌بێ و ته‌مه‌ندریژ نه‌بێ. وهك داربه‌روو په‌گی قوول دانه‌چوو‌بێ. وهك كاكه (مه‌م) زمانی دلی خاتوو (زین) نه‌بێ. وهك (وه‌لی) شه‌یدای (شه‌م) نه‌بێ. هه‌ر پیتییکی گه‌وه‌هه‌ری نه‌بێ. هه‌ر ووشه‌یه‌کی پا‌رچه‌ی زێری نه‌بێ. هه‌ر دی‌ریکی گه‌نجی نه‌بێ. سه‌راپای هۆنراوه‌كه‌ش، له زه‌ریای قوولی بێ بنی (جوانیی، ناسکی، ره‌وانیی، ساكاری، شیرینی، ته‌روپاراوی و دل‌گیری) دا، نقوم نه‌بووبی و سیمفونیا‌یه‌کی هونه‌ریی بێ وینه‌ی وێژه‌یی هاوئا‌هه‌نگ و ریکوپیك پێك نه‌هینێ. باشت‌تر وایه. ئه‌و هۆنراوه‌یه هه‌ر نه‌بێ!

The Kurdish Ruby & Emerald

Part - 4

Dr. Hussein M. Aziz

2013 - 2712

